

7^η Ημερίδα

Ενδυνάμωσης Συλλόγων Ασθενών

Βήματα Ασθενών

Σάββατο 8 Δεκεμβρίου 2018

Η Προάσπιση των Δικαιωμάτων
των Ασθενών

iatronet.gr

Ελληνικό
Ινστιτούτο
Παστέρ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ Π. ΜΠΡΟΥΣΑ

Υ.Δ.Ν., ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Υπεύθυνη Διεκδίκησης Δικαιωμάτων Ασθενών

ΑΚΕΣΩ

Η υγεία αποτελεί θεμελιώδες κοινωνικό και ατομικό δικαίωμα και τα δικαιώματα των ασθενών παρουσιάζονται ως ειδικότερη έκφρασή του.

Διεθνείς και υπερεθνικές συμβάσεις και εθνικές νομοθεσίες μαζί με κινήματα για την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών καταδεικνύουν τη σημαντικότητά τους .

Η «μάχη» ανάμεσα στη θεωρητική θεμελίωσή και την πραγματική απόλαυσή καταδεικνύει την πολυπλοκότητα των δικαιωμάτων των ασθενών

Δεν αρκεί μόνο η συμβατική τους πρόβλεψη ΑΛΛΑ απαιτούνται και πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές παρεμβάσεις.

ΔΙΠΟΛΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Ιατρικό μοντέλο ► στο επίκεντρο η ασθένεια, προνοιακού χαρακτήρα μέτρα με σκοπό απλά και μόνο την ελάφρυνση του ασθενούς

Κοινωνικό μοντέλο ► προστασία δικαιωμάτων ασθενή έναντι κάθε είδους αυθαιρεσίας με στόχο τη γενική βελτίωση των υπηρεσιών υγείας, την άρση κοινωνικών εμποδίων και αδικιών και την βελτίωση της ποιότητας ζωής του.

Νομική κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της υγείας του από την αρχαιότητα.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Κράτους η κατοχύρωση και προστασία τους έως και τον 19^ο.

ΤΙ ΑΛΛΑΞΕ ΜΕΤΑ;

Ο Α΄ και κυρίως ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος οδήγησαν στην ανάγκη διεθνοποίησής τους μέσα από διεθνή συμβατικά κείμενα για την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου κατοχύρωσης και προστασίας των δικαιωμάτων.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ

- ❖ Παγκόσμια Διακήρυξη Δικαιωμάτων του ανθρώπου 1948

«άρθρο 25-Το δικαίωμα του ανθρώπου σε ικανοποιητικό επίπεδο ζωής για τη διασφάλιση της υγείας και της ευεξίας του-ειδική αναφορά στην παράμετρο των ιατρικών φροντίδων.»

- ❖ Προοίμιο Ιδρυτικής Συνθήκης Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (1948)

«ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε ανθρώπου είναι η εξασφάλιση ενός επιπέδου υγείας στο οποίο και θα μπορεί να φθάσει.»

❖ Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) 1950

Άρθρο 8-η προστασία της υγείας ως εξειδίκευση του δικαιώματος σεβασμού στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.

❖ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης 1961

Άρθρο 11- η προστασία της υγείας ως υποχρέωση όλων των κρατών μελών- υποχρέωση λήψης μέτρων πρόληψης και παροχής εκπαιδευτικής υποδομής.

Άρθρο 13- το δικαίωμα στην κοινωνική και ιατρική αγωγή

❖ Σύμβαση του Οβιέδο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής 1998.

Μεταξύ άλλων προβλέπει και κατοχυρώνει:

- Απαγορεύσεις σχετικά με τις παρεμβάσεις της γενετικής στην ιατρική έρευνα και δικαίωμα συγκατάθεσης του ενδιαφερομένου
- Το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικότητας του ασθενή
- Το δικαίωμα στην πληροφόρηση
- Το δικαίωμα στη μεταμόσχευση οργάνων και ιστών
- Ζητήματα συναίνεσης σε περίπτωση ανήλικου ασθενή (λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του σε συνάρτηση με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του).

❖ Σύμβαση ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2006

Χωρίς ρητή αναφορά σε ασθενείς, ωστόσο μεγάλη η συμβολή της στη χάραξη πολιτικών υγείας και στην προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών.

Συμμετοχή 400 περίπου συλλόγων ασθενών στις διαβουλεύσεις και το σχεδιασμό της.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΡΑΤΩΝ

1973 Κώδικας Δικαιωμάτων του Ασθενή από την Αμερικάνικη Νοσοκομειακή Ένωση (απαριθμεί 16 δικαιώματα)

1974 Γαλλικός Χάρτης Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων των Ασθενών

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- ❖ Άρθρο 152 ΣΕΚ Η Κοινότητα εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου ενθαρρύνοντας την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και υποστηρίζοντας τη δράση τους
- ❖ Χάρτα του Ασθενή χρήστη του Νοσοκομείου-Νοσοκομειακή Επιτροπή ΕΟΚ 1979
- ❖ Παγκόσμια Διακήρυξη για την Προαγωγή των Δικαιωμάτων των Ασθενών- Περιφερειακό Γραφείο Ευρώπης Π.Ο.Υ. 1994

❖ Παγκόσμια Διακήρυξη για την Προαγωγή των Δικαιωμάτων των Ασθενών

Κατοχυρώνει μεταξύ άλλων:

- Το δικαίωμα στην πληροφόρηση
- Το δικαίωμα στη συναίνεση
- Το δικαίωμα στην εμπιστευτικότητα
- Το δικαίωμα στη θεραπεία
- Το δικαίωμα στην ισότιμη απόλαυση υπηρεσιών υγείας διαθέσιμων και προσβάσιμων από όλους
- Το δικαίωμα στην ενημέρωση με τρόπο κατανοητό για τα οφέλη και τους κινδύνους της θεραπείας, της συναίνεσης και της άρνησης σε αυτή.

- Το δικαίωμα να γνωρίζουν την ταυτότητα και την επαγγελματική ιδιότητα των θεραπόντων
- Το δικαίωμα στη δεύτερη γνώμη
- Το δικαίωμα πρόσβασης στον ιατρικό φάκελο
- Το δικαίωμα σεβασμού της αξίας και της αξιοπρέπειάς τους

❖ Ευρωπαϊκή Χάρτα Δικαιωμάτων Ασθενών
2002

*«προκειμένου να διασφαλιστεί ένα υψηλό
επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης
υγείας»*

Ευρωπαϊκή Χάρτα Για Τα Δικαιώματα Των Ασθενών

- 1. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να λαμβάνει κατάλληλες υπηρεσίες για την πρόληψη κάποιας ασθένειας.
- 2. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, εκείνες που είναι απαραίτητες σύμφωνα με την κατάσταση της υγείας του. Οι υπηρεσίες υγείας θα πρέπει να εξασφαλίζουν πρόσβαση σε όλους, χωρίς διακρίσεις ως προς την οικονομική κατάσταση, τον τόπο κατοικίας, το είδος της ασθένειας ή το χρόνο πρόσβασης στις υπηρεσίες.
- 3. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**
Κάθε άτομο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε όλες τις πληροφορίες οι οποίες αφορούν στην κατάσταση της υγείας του, στις υπηρεσίες υγείας και στον τρόπο χρήσης αυτών, καθώς επίσης και σε όλες εκείνες οι οποίες είναι διαθέσιμες κατόπιν έρευνας και τεχνολογικής καινοτομίας.
- 4. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε όλες τις πληροφορίες που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για την ενεργό συμμετοχή του στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στην υγεία του. Η πληροφόρηση αυτή αποτελεί προϋπόθεση για οποιαδήποτε διαδικασία και θεραπεία, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε επιστημονικά ερευνητικά πρόγραμμα.
- 5. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να επιλέγει ελεύθερα μεταξύ των διαφόρων θεραπευτικών διαδικασιών και φορέων περιθαλψής κατόπιν επαρκούς πληροφόρησης.
- 6. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να διατηρεί εμπιστευτικά τα προσωπικά του δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων που αφορούν στην κατάσταση της υγείας του και στις πιθανές διαγνωστικές ή θεραπευτικές διαδικασίες, καθώς επίσης και στην προστασία του προσωπικού χαρακτήρα των διαγνωστικών εξετάσεων, των επισκέψεων σε ειδικούς και γενικά ιατρικών/χειρουργικών πράξεων.

- 7. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ**
Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να λαμβάνει την απαιτούμενη θεραπεία εντός σύντομου και προκαθορισμένου διαστήματος. Το δικαίωμα αυτό αφορά κάθε φάση της θεραπείας.
- 8. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας με βάση την προδιαγραφή και τήρηση συγκεκριμένων προτύπων.
- 9. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα απαλλαγής από ζημιά η οποία οφείλεται στην ατελή λειτουργία των υπηρεσιών υγείας, σε λανθασμένες ιατρικές πράξεις και σφάλματα, καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και θεραπείες που να πληρούν υψηλές προδιαγραφές στον τομέα της ασφάλειας.
- 10. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ**
Κάθε άτομο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε καινοτόμες διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των διαγνωστικών διαδικασιών, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα και ανεξάρτητα από οικονομικά ή χρηματοδοτικά ανταλλάγματα.
- 11. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΠΕΡΙΤΤΗΣ ΤΑΛΑΙΠΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΝΟΥ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να αποφεύγει όσο το δυνατόν περισσότερο ταλαιπωρία και πόνο σε κάθε φάση της ασθένειας του.
- 12. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να λαμβάνει διαγνωστικές ή θεραπευτικές υπηρεσίες προσαρμοσμένες όσο το δυνατό περισσότερο στις προσωπικές του ανάγκες.
- 13. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα έκφρασης παραπόνων σε περίπτωση που έχει υποστεί ζημιά, καθώς και το δικαίωμα να λαμβάνει απαντήσεις ή άλλης μορφής αντανάκρηση στα παράπονά του.
- 14. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ**
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να λαμβάνει ικανοποιητική αποζημίωση εντός λογικά σύντομου χρονικού διαστήματος σε περίπτωση που έχει υποστεί σωματική ή ηθική και ψυχολογική βλάβη ως αποτέλεσμα μιας θεραπείας και ψυχολογική βλάβη ως αποτέλεσμα μιας θεραπείας στα πλαίσια των υπηρεσιών υγείας.

Επιπρόσθετα προωθείται η κατοχύρωση για:

Το δικαίωμα για συνηγορία

Το δικαίωμα για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων στον τομέα της υγείας

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΟΡΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

❖ Άρθρο 21 παρ. 3 Συντάγματος

«Το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων».

❖ Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005)

Κεφάλαιο Γ' - σχέσεις γιατρού- ασθενή

Προτεραιότητα η προστασία της υγείας του ασθενή

- ❖ Νόμος 2071/1992 άρθρο 47 - Τα δικαιώματα του νοσοκομειακού ασθενή
- ❖ Νόμος 2619/1998 Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές βιολογίας και ιατρικής
- ❖ Νόμος 4074/2012 όπως τροποποιήθηκε με τον 4488/2017 Κύρωσης της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

❖ Νόμος 2716/1999 για τα δικαιώματα των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας .

Κατοχυρώνονται μεταξύ άλλων:

- Το δικαίωμα σε αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης σε Μονάδες Ψυχικής Υγείας
- Το δικαίωμα σε εξατομικευμένη θεραπεία
- Το δικαίωμα της κοινωνικής επανένταξης
- Το δικαίωμα της αμφισβήτησης σε δικαστήριο της ακούσιας νοσηλείας
- Το δικαίωμα πρόσβασης στον ιατρικό του φάκελο
- Το δικαίωμα προστασίας της περιουσίας του

❖ Νόμος 4368/2016 για τα δικαιώματα των ληπτών υπηρεσιών υγείας σε πρωτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες μονάδες φροντίδας υγείας και περίθαλψης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Μεταξύ άλλων κατοχυρώνονται:

- Το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας χωρίς διακρίσεις
- Το δικαίωμα σε αξιοπρεπείς συνθήκες φροντίδας και περίθαλψης
- Το δικαίωμα σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας
- Το δικαίωμα στην πληροφόρηση
- Το δικαίωμα στον αυτοκαθορισμό

- Το δικαίωμα στη συναίνεση και την ενημέρωση
- Το δικαίωμα πρόσβασης στον ιατρικό φάκελο
- Το δικαίωμα στο απόρρητο
- Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων
- Το δικαίωμα στην προστασία της γεννητικής ταυτότητας
- Το δικαίωμα αναφοράς και λήψης γραπτής απάντησης

Η ανάγκη ύπαρξης οργάνων και Επιτροπών για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των κρατών και των οργάνων τους στις διατάξεις των διεθνών και εθνικών κειμένων ως επιβεβαίωση ότι η θεωρητική θεμελίωση των δικαιωμάτων των ασθενών μόνο δεν αρκεί.

Όργανα «επιτήρησης»

- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Περιφερειακές Επιτροπές Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας
- Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία
- Ειδική Επιτροπή Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με ψυχικές διαταραχές Ν. 4272/2014

- ❖ Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας (άρθρο 59 Ν. 4368/2016) με αρμοδιότητες εποπτείας και ελέγχου της προστασίας των δικαιωμάτων των ληπτών υγείας.
- ❖ Γραφεία Προστασίας Δικαιωμάτων Ληπτών Υγείας στα Νοσοκομεία για την υποδοχή και την ενημέρωση των δικαιωμάτων των ασθενών και τη συλλογή και της διεκπεραίωση παραπόνων και καταγγελιών των ασθενών.
- ❖ Διαμεσολαβητής Υγείας-Συντονιστής Υπηρεσιών Υγείας για την αρωγή σε ευπαθείς ομάδες σχετικά με την πρόσβασή τους στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

konstantina.brousa@gmail.com